CHÍNH SÁCH KINH TẾ MỚI VÀ NHỮNG NHIỆM VỤ CỦA CÁC BAN GIÁO DỤC CHÍNH TRỊ

BÁO CÁO TẠI ĐẠI HỘI II TOÀN NGA CÁC BAN GIÁO DỤC CHÍNH TRỊ NGÀY 17 THÁNG MƯỜI 1921[79]

Thưa các đồng chí! Tôi muốn dành bản báo cáo này, hay nói đúng hơn, dành buổi nói này để nói về chính sách kinh tế mới và những nhiệm vụ của các ban giáo dục chính trị[80], theo cách hiểu của tôi, trong tình hình có chính sách đó. Tôi nghĩ rằng khi báo cáo về những vấn đề không thuộc phạm vi một đại hội nào đó, mà chỉ giới hạn ở việc thông báo tình hình chung trong đảng hay trong nước Cộng hòa xô-viết không thôi, thì rất sai lầm.

MỘT BƯỚC NGOẶT ĐỘT NGỘT CỦA CHÍNH QUYỀN XÔ-VIẾT VÀ CỦA ĐẢNG CỘNG SẢN NGA

Tôi không hề phủ nhận ích lợi của việc thông báo như thế, cũng không phủ nhận ích lợi của những cuộc hội nghị về đủ mọi vấn đề, nhưng tôi vẫn thấy rằng khuyết điểm chủ yếu trong công việc của phần lớn các đại hội của ta là thiếu một sự liên hệ thẳng và trực tiếp với những nhiệm vụ thực tiễn đề ra cho đại hội. Và tôi muốn nói ít lời về những khuyết điểm đó, nhân có chính sách kinh tế mới và nhân bàn về chính sách kinh tế mới.

Tôi nói những nét sơ lược và đại cương về chính sách kinh tế mới. Các đồng chí, số rất đông trong các đồng chí ở đây là đảng viên cộng sản, và dù trong đó có một số người

còn rất trẻ tuổi, nhưng các đồng chí đều là những đảng viên cộng sản đã từng làm được một khối lượng công tác lớn trong công tác chính trị nói chung của chúng ta trong những năm đầu của cách mạng của ta. Là những người đã từng làm một phần lớn công tác đó, các đồng chí không thể không thấy rằng: Chính quyền xô-viết của ta và đảng cộng sản của ta đã thực hiện một bước ngoặt đột ngột như thế nào, khi chuyển sang cái chính sách kinh tế mà người ta gọi là "mới", mới so với chính sách kinh tế của ta trước kia.

Nhưng về thực chất, trong chính sách đó có nhiều cái cũ hơn chính sách kinh tế trước kia của ta.

Vì sao thế? Vì chính sách kinh tế trước kia của ta, nếu như không thể nói là đã dự tính (bởi vì trong tình hình lúc đó, nói chung, chúng ta ít dự tính), thì ít ra, trên một chừng mực nào đó, đã giả định (và có thể nói là đã giả định một cách vô bằng) rằng: nền kinh tế Nga cũ sẽ trực tiếp chuyển sang nền sản xuất quốc doanh và sang việc phân phối theo những nguyên tắc cộng sản chủ nghĩa.

Nếu chúng ta nhớ lại những trước tác về kinh tế của chúng ta trước kia, nếu chúng ta hồi tưởng lại xem những người cộng sản đã viết những gì trước khi giành được chính quyền ở Nga và ngay sau khi mới giành được chính quyền, chẳng hạn như hồi đầu năm 1918, khi mà cuộc tấn công chính trị đầu tiên vào nước Nga cũ đã kết thúc với những thắng lợi vĩ đại, khi mà nước Cộng hòa xô-viết đã được thành lập, khi mà nước Nga đã thoát ra khỏi cuộc chiến tranh đế quốc chủ nghĩa, đương nhiên là bị tàn phá nặng nề, nhưng dù sao cũng đã thoát ra khỏi cuộc chiến tranh đế quốc chủ nghĩa đó, và thoát khỏi một cách ít bị tàn phá hơn là nếu cứ tiếp tục "bảo vệ tổ quốc" theo lời khuyên bảo của bọn đế quốc và bọn men-sê-vích câu kết với bọn xã hội chủ nghĩa - cách mạng, – nếu chúng ta nhớ lại thì chúng ta sẽ thấy rằng: trong thời kỳ thứ nhất, khi chúng ta vừa mới làm xong việc đầu tiên của công cuộc xây dựng Chính quyền xô-

viết và vừa mới thoát ra khỏi cuộc chiến tranh đế quốc chủ nghĩa, thì chúng ta đã nói đến những nhiệm vụ xây dựng kinh tế của ta một cách thận trọng và cẩn thận hơn nhiều so với nửa cuối năm 1918 và suốt trong những năm 1919 và 1920.

BAN CHẤP HÀNH TRUNG ƯƠNG CÁC XÔ-VIẾT TOÀN NGA VỀ VAI TRÒ CỦA NÔNG DÂN HỒI NĂM 1918

Nếu như trong số các đồng chí có những người hồi đó chưa phải là những người hoạt động tích cực của đảng và của Chính quyền xô-viết, thì dù sao các đồng chí cũng có thể tìm hiểu và cố nhiên là đã tìm hiểu những nghị quyết như nghị quyết của Ban chấp hành trung ương các Xô-viết toàn Nga hồi cuối tháng Tư 1918[81]. Nghị quyết đó vạch rõ sự cần thiết phải chú ý đến nền kinh tế nông dân; nghị quyết đó đã dựa vào một bản báo cáo có tính đến vai trò của chủ nghĩa tư bản nhà nước trong việc xây dựng chủ nghĩa xã hội ở một nước nông dân; dựa vào một bản báo cáo đã nhấn mạnh ý nghĩa của trách nhiệm cá nhân, trách nhiệm của mỗi người, nhấn mạnh tác dụng của nhân tố này trong việc quản lý nước nhà, khác với những nhiệm vụ chính trị về thiết lập chính quyền và những nhiệm vụ quân sự.

SAI LẦM CỦA CHÚNG TA

Đầu năm 1918, chúng ta đã đặt hy vọng là sẽ có được một thời gian nhất định để có thể tiến hành công cuộc kiến thiết hòa bình. Sau khi ký hòa ước Brét, nguy cơ hình như đã được đẩy lùi; người ta có thể bắt tay vào việc kiến thiết hòa bình. Nhưng chúng ta đã bị đánh lừa, vì năm 1918, chúng ta đã lâm vào một nguy cơ thật sự về quân sự, – với việc quân đoàn Tiệp nổi dậy và cuộc nội chiến bắt đầu nổ ra, cuộc nội chiến này kéo dài đến tận năm 1920. Một phần do những nhiệm vụ quân sự dồn dập đè lên vai chúng ta,

và do chỗ khi cuộc chiến tranh đế quốc chủ nghĩa kết thúc, nước cộng hòa chúng ta lúc đó đứng trước một tình hình cơ hồ như tuyệt vọng, – do những tình huống ấy và nhiều tình huống khác, nên chúng ta đã phạm một sai lầm đã quyết định chuyển ngay sang việc sản xuất và phân phối cộng sản chủ nghĩa. Lúc đó, chúng ta cho rằng, với chế độ trưng thu lương thực thừa, nông dân sẽ cung cấp cho chúng ta số lương thực cần thiết, còn chúng ta sẽ đem phân phối cho các nhà máy và công xưởng và, như vậy, chúng ta sẽ thực hiện được việc sản xuất và phân phối cộng sản chủ nghĩa.

Tôi không thể nói rằng chúng ta đã vạch được cho mình kế hoạch đó một cách cụ thể và rõ ràng như thế, nhưng đại thể chúng ta đã hành động với tinh thần ấy. Đáng tiếc rằng đấy lại là một sự thật. Tôi nói đáng tiếc vì một cuộc thí nghiệm không lâu lắm đã cho chúng ta thấy rõ rằng cách làm như vậy là sai, là trái với những điều trước kia chúng ta đã viết về bước quá độ từ chủ nghĩa tư bản lên chủ nghĩa xã hội; hồi đó, chúng ta cho rằng nếu không có một thời kỳ kiểm kê và kiểm soát xã hội chủ nghĩa, thì ngay giai đoạn thấp của chủ nghĩa cộng sản, chúng ta cũng không thể đạt tới được. Kể từ năm 1917, khi nhiệm vụ nắm chính quyền được đề ra và được những người bôn-sê-vích nói rõ cho toàn thể nhân dân biết, thì các tác phẩm lý luận của ta đã nhấn mạnh một cách rõ ràng rằng: tất yếu phải có một thời kỳ quá độ lâu dài và phức tạp từ xã hội tư bản chủ nghĩa (xã hội đó càng ít phát triển, thì thời kỳ đó càng dài), quá độ thông qua việc thực hiệm kiểm kê và kiểm soát xã hội chủ nghĩa sang dù chỉ là một trong những bước đầu tiên tiến lên xã hội cộng sản chủ nghĩa.

RÚT LUI CÓ TÍNH CHẤT CHIẾN LƯỢC

Đó là điều có thể nói là chúng ta đã quên mất, khi mà trong hoàn cảnh nội chiến diễn ra dữ dội, chúng ta bắt

buộc phải thi hành những biện pháp cần thiết trong việc kiến thiết. Và thực chất của chính sách kinh tế mới của ta, chính là ở chỗ về điểm đó chúng ta đã bị thất bại nặng nề, nên chúng ta đã bắt đầu thực hiện một bước rút lui có tính chất chiến lược: "Trong khi họ chưa đánh bại hẳn được chúng ta, chúng ta hãy rút lui và xây dựng lại tất cả, nhưng một cách chắc chắn hơn". Nói rằng chúng ta đã bị thất bại rất nặng nề trên mặt trận kinh tế, đó là điều không thể nghi ngờ gì nữa đối với những người cộng sản, một khi họ đã tự giác nêu lên vấn đề chính sách kinh tế mới. Và dĩ nhiên không thể tránh khỏi có một số người sẽ sinh ra hết sức ủ ê, cơ hồ như hoang mang; còn trong trường hợp rút lui thì những người đó đâm ra hoang mang. Đấy là điều không thể tránh khỏi. Chính khi Hồng quân rút lui, thì Hồng quân đã bắt đầu thắng lợi ngay cả khi nó tránh không chiến đấu với địch, và cứ mỗi lần như vậy, trên mỗi mặt trận đều có một số người lại đâm ra hoang mang mất một dạo. Nhưng cứ mỗi lần, – bất cứ trên mặt trận chống Côn-stắc hay trên mặt trận chống Đê-ni-kin, trên mặt trận chống I-u-đê-ních, trên mặt trận chống Ba-lan hay trên mặt trận chống Vran-ghen – cứ mỗi lần lại thấy có tình hình là: sau khi bị nện một trận nên thân, có lúc thậm chí bị nhiều trận, thì chúng ta lại thấy câu tục ngữ "một người đã bị nện một trận, thì bằng hai người chưa bị nện trận nào" quả là không sai. Sau khi đã bị thua một lần rồi, thì chúng ta bắt đầu tiến công một cách từ từ, có hệ thống và thận trọng.

Đương nhiên, những nhiệm vụ trên mặt trận kinh tế còn khó khăn hơn gấp bội những nhiệm vụ trên mặt trận quân sự, nhưng nói chung những nét đại cương cơ bản về chiến lược lại có chỗ giống nhau. Trên mặt trận kinh tế, vì định chuyển lên chủ nghĩa cộng sản, nên mùa xuân 1921, chúng ta đã vấp phải một thất bại nặng nề hơn bất cứ một thất bại nào của ta khi đánh nhau với Côn-tsắc, Đê-ni-kin hay Pin-xút-xki, một thất bại nghiêm trọng hơn nhiều, lớn hơn nhiều và

nguy hiểm hơn nhiều. Thất bại đó đã biểu hiện ở chỗ là chính sách kinh tế của ta lâm vào tình trạng, ở phía thượng tầng của nó, bị tách rời cơ sở và không dẫn đến việc phát triển lực lượng sản xuất mà cương lĩnh đảng ta coi là nhiệm vụ cơ bản và bức thiết nhất.

Chế độ trưng thu lương thực thừa ở nông dân, cách giải quyết những nhiệm vụ xây dựng ở thành thị một cách trực tiếp theo chủ nghĩa cộng sản như thế, đã làm trở ngại cho việc phát triển lực lượng sản xuất, và đã tỏ ra là nguyên nhân chủ yếu gây nên cuộc khủng hoảng kinh tế và chính trị sâu sắc mà chúng ta vấp phải hồi mùa xuân 1921. Cho nên, đứng về mặt đường lối và chính sách của chúng ta mà xét, cần phải có cái mà người ta không thể gọi một cách nào khác hơn là một sự thất bại rất nặng nề và một sự rút lui rất nghiêm trọng. Hơn nữa, không thể nói rằng sự rút lui đó giống như sự rút lui của Hồng quân được tiến hành rất có trật tự về những vị trí đã được chuẩn bị trước. Sự thật thì các vị trí cũng có được chuẩn bị trước. Có thể kiểm tra được điều đó bằng cách đem so sánh những quyết định của đảng ta hồi mùa xuân 1921 với nghị quyết hồi tháng Tư 1918 mà tôi đã nói ở trên. Các vị trí đã được chuẩn bị trước, nhưng việc rút lui về những vị trí ấy đã tiến hành (và ở nhiều địa phương của các tỉnh, hiện giờ vẫn đang tiến hành) một cách rất mất trật tự, và thậm chí quá ư mất trật tự.

Ý NGHĨA CỦA CHÍNH SÁCH KINH TẾ MỚI

Chính ở đây nhiệm vụ của các ban giáo dục chính trị đấu tranh với hiện tượng mất trật tự đó được đặt lên hàng đầu. Đứng về chính sách kinh tế mới mà xét, vấn đề cơ bản là ở chỗ biết nhanh chóng lợi dụng tình thế đã hình thành.

Chính sách kinh tế mới có nghĩa là thay chế độ trưng thu lương thực thừa bằng chế độ thu thuế, là chuyển sang việc khôi phục chủ nghĩa tư bản trên một mức độ lớn. Khôi phục đến mức độ nào, chúng ta chưa thể biết được. Tô nhượng cho các nhà tư bản ngoại quốc (thật ra, hiện giờ số hợp đồng tô nhượng rất ít, nhất là so với những đề nghị của chúng ta), cho các nhà tư bản tư nhân thuê, việc đó chính là trực tiếp khôi phục lại chủ nghĩa tư bản, và việc đó gắn liền với nguồn gốc của chính sách kinh tế mới. Vì xóa bỏ chế độ trưng thu lương thực thừa có nghĩa là nông dân được tự do mua bán những nông sản thừa sau khi đã nộp thuế, mà thuế lương thực thì chỉ chiếm một phần rất nhỏ các sản phẩm. Nông dân chiếm tuyệt đại bộ phận trong tổng số dân cư và trong toàn bộ nền kinh tế, vì vậy chủ nghĩa tư bản không thể không phát triển trên miếng đất tự do mậu dịch đó.

Đấy là điều sơ đẳng cơ bản nhất về kinh tế, vẫn được dạy trong các sách sơ cấp về khoa học kinh tế, và hơn nữa ở ta, lại còn được dạy bởi bọn con buôn đầu cơ nữa, là bọn người đã dạy cho chúng ta hoàn toàn biết làm kinh tế mà không cần đến khoa học kinh tế và chính trị. Xét về mặt chiến lược thì vấn đề căn bản là: ai sẽ lợi dụng được tình hình mới này nhanh hơn hết? Toàn bộ vấn đề là ở chỗ nông dân sẽ đi theo ai? Đi theo giai cấp vô sản đang ra sức xây dựng xã hội xã hội chủ nghĩa hay đi theo bọn tư bản đang nói: "Chúng ta hãy quay lại đi thôi, như thế ít nguy hiểm hơn cái thứ chủ nghĩa xã hội mà người ta đã bịa ra".

AI SẼ THẮNG: NHÀ TƯ BẢN HAY CHÍNH QUYỀN XÔ-VIẾT?

Toàn bộ cuộc chiến tranh hiện nay có thể tóm tắt trong câu hỏi: Ai sẽ thắng? Ai sẽ được lợi trước nhất? – Nhà tư bản – mà chính chúng ta đang mở ra cho nó một cổng

hay thậm chí nhiều cổng (cũng như nhiều cổng được mở mà chúng ta cũng không biết, mà chúng ta không đồng ý và ngược cả lại ý muốn của chúng ta nữa) – hay là chính quyền của nhà nước vô sản? Về mặt kinh tế, chính quyền nhà nước vô sản có thể dựa vào cái gì? Một mặt, sẽ dựa vào việc cải thiện tình hình sinh hoạt của nhân dân. Về điểm này, chúng ta nên nhớ đến nông dân. Một điều tuyệt đối không thể chối cãi được và hiển nhiên đối với mọi người, là dù có một tai nạn ghê gớm như là nạn đói, nhưng tình hình sinh hoạt của nhân dân, – trừ tai nạn đó ra không nói, – chính là đã được cải thiện với sự thay đổi chính sách kinh tế của chúng ta.

Mặt khác, nếu chủ nghĩa tư bản được lợi thế, thì sản xuất công nghiệp cũng sẽ tăng lên và giai cấp vô sản cũng theo đó mà lớn mạnh lên. Bọn tư bản sẽ được lợi về chính sách của chúng ta và sẽ tạo ra một giai cấp vô sản công nghiệp; ở nước ta, giai cấp này, vì chiến tranh, vì bị phá sản, và bị tàn phá ghê gớm, nên đã bị mất tính giai cấp, nghĩa là đã bị đẩy ra ngoài con đường tồn tại giai cấp của mình, và không còn tồn tại với tư cách là giai cấp vô sản nữa. Giai cấp vô sản là một giai cấp sản xuất ra của cải vật chất trong các xí nghiệp của nền đại công nghiệp tư bản chủ nghĩa. Vì nền đại công nghiệp tư bản chủ nghĩa đã bị tàn phá, các công xưởng và nhà máy bị ngừng hoạt động, nên giai cấp vô sản cũng không còn. Đôi khi về hình thức, nó đã được coi là giai cấp vô sản, nhưng nó không có gốc rễ kinh tế.

Nếu chủ nghĩa tư bản được khôi phục lại, thì cũng có nghĩa là sẽ khôi phục lại giai cấp vô sản là giai cấp sản xuất ra của cải vật chất có ích cho xã hội và làm việc trong các công xưởng cơ khí lớn, chứ không phải làm cái việc đầu cơ, không phải chế tạo ra những chiếc bật lửa để bán, và làm những "việc" khác nữa không có ích lắm, nhưng lại là những việc hoàn toàn không thể tránh khỏi, trong tình hình nền công nghiệp của ta bị tàn phá.

Toàn bộ vấn đề là ở chỗ ai sẽ vượt ai? Hoặc là bọn tư bản sẽ tổ chức nhau được trước, chúng sẽ đuổi những người cộng sản đi, và như thế thì còn nói gì được nữa. Cần nhìn những cái đó một cách tỉnh táo: ai sẽ thắng ai? Liệu chính quyền nhà nước vô sản, dựa vào nông dân, có sẽ tỏ ra có khả năng khống chế được các ngài tư bản một cách thích đáng, để hướng chủ nghĩa tư bản đi theo đúng phương hướng mà nhà nước đã vạch ra và tạo ra một thứ chủ nghĩa tư bản phục tùng nhà nước và phục vụ nhà nước không? Cần đặt vấn đề này một cách tỉnh táo. Về phương diện này, mọi hệ tư tưởng, mọi nghị luận về các quyền tự do chính trị đều là những nghị luận mà ta có thể thấy rất nhiều, nhất là nếu ta nhìn vào cái nước Nga ngoài nước, cái nước Nga số hai, là nơi xuất bản hàng chục tờ báo hàng ngày của tất cả các chính đảng, và là nơi mà tất cả những thứ tự do ấy đang được ca ngợi bằng tất cả các giọng và tất cả các điệu nhạc hiện có trên trần gian. Tất cả những cái đó chỉ là ba hoa rỗng tuếch. Cần biết vứt bỏ những lời ba hoa rỗng tuếch đó đi.

CUỘC ĐẤU TRANH SẼ CÒN ÁC LIỆT HƠN NỮA

Bốn năm nay, chúng ta đã chiến đấu nhiều trận gay go và chúng ta đã học được một điều là chiến đấu gay go là một việc, mà nói ba hoa về cuộc chiến đấu gay go lại là một việc khác, nhất là lời ba hoa của những kẻ đứng ngoài cuộc. Cần biết vứt bỏ tất cả cái hệ tư tưởng ấy đi, vứt bỏ cái thói ba hoa ấy đi, mà nhìn vào thực chất của sự việc. Và thực chất sự việc là: hiện nay cuộc đấu tranh đang diễn ra, và nó sẽ còn kịch liệt hơn, ác liệt hơn cuộc đấu tranh chống Côn-tsắc và Đê-ni-kin. Sở dĩ như thế là vì đấu tranh quân sự là một việc làm quen thuộc. Người ta đã từng đánh nhau từ hàng trăm, hàng nghìn năm nay rồi, từ muôn thuở rồi. Về nghệ thuật giết người trong chiến tranh, người ta đã có những thành tựu rất lớn.

Cố nhiên là trước kia trong đại bản doanh của hầu hết mọi tên địa chủ, đều có những tên xã hội chủ nghĩa - cách mạng và những tên men-sê-vích đã từng lớn tiếng la ó về dân quyền, về Quốc hội lập hiến, và buộc tội những người bôn-sê-vích là đã xóa bỏ tất cả mọi quyền tự do.

Giải quyết một nhiệm vụ quân sự dù sao cũng dễ hơn là giải quyết cái nhiệm vụ giờ đây đang đặt ra trước mắt chúng ta; có thể giải quyết nhiệm vụ quân sự bằng một cuộc tấn công, bằng một trận xung phong tập kích, bằng nhiệt tình, bằng cách sử dụng trực tiếp ngay sức lực của đông đảo công nhân và nông dân vì lúc đó họ nhìn thấy tên địa chủ đang tấn công họ. Bây giờ thì không còn có những tên địa chủ công khai nữa. Bọn Vran-ghen, bọn Côn-tsắc và bọn Đê-ni-kin, thì một bộ phận đã đi theo Ni-cô-lai Rô-ma-nốp, và một bộ phận ẩn náu ở những nơi an toàn ở nước ngoài. Bây giờ nhân dân không nhìn thấy kẻ thù ra mặt hằn hoi, như trước kia nhìn thấy tên địa chủ và tên tư bản. Rõ ràng là kẻ thù đã ở ngay trong chúng ta và cũng vẫn là kẻ thù đó, cách mạng đang ở bên bờ cái vực thẳm mà tất cả các cuộc cách mạng trước kia đã vấp phải và đều đã lùi bước, – điều đó nhân dân không thể quan niệm được vì họ tối tăm và mù chữ rất nặng. Phải bao nhiêu lâu nữa, các ban đặc biệt thuộc đủ mọi loại mới thanh toán được nạn tối tăm mù chữ đó bằng phương sách đặc biệt[82], – điều ấy thật khó nói.

Làm thế nào mà nhân dân có thể nhận thức được rằng kẻ thù thế chân cho Côn-tsắc, Vran-ghen và Đê-ni-kin, đang ở chính ngay trong chúng ta đây và đã từng làm thất bại tất cả các cuộc cách mạng trước kia? Bởi vì, nếu bọn tư bản thắng ta, như thế có nghĩa là quay lại chế độ cũ, như kinh nghiệm của tất cả các cuộc cách mạng trước kia đã chứng thực. Nhiệm vụ của đảng ta là làm cho mọi người đều nhận thức được rằng kẻ thù ở ngay trong chúng ta là chủ nghĩa tư bản vô chính phủ và việc trao đổi hàng hóa một cách vô chính phủ. Cần hiểu rõ thực chất đó của cuộc đấu tranh,

và làm cho quần chúng công nông hết sức đông đảo đều biết rõ thực chất đó của cuộc đấu tranh: "Ai thắng ai? Ai sẽ thắng?". Chuyên chính vô sản là một cuộc đấu tranh quyết liệt nhất, gay go nhất, trong đó giai cấp vô sản phải chiến đấu với toàn thế giới, vì toàn thế giới đã chống chúng ta và ủng hộ Côn-tsắc và Đê-ni-kin.

Hiện giờ giai cấp tư sản toàn thế giới đang giúp đỡ giai cấp tư sản Nga; chúng vẫn mạnh gấp mấy chúng ta. Nhưng không phải vì thế mà chúng ta hoảng sợ, vì trước đây lực lượng quân sự của chúng cũng mạnh hơn chúng ta, nhưng cái đó chưa đủ để đè bẹp được chúng ta trong chiến tranh, mặc dù trong chiến tranh với lực lượng pháo binh và không quân vô cùng mạnh hơn ta, chúng đã có thể đè bẹp chúng ta một cách dễ dàng hơn rất nhiều. Có lẽ chỉ cần chúng huy động kịp thời vài quân đoàn của một trong những cường quốc tư bản chủ nghĩa đi đánh chúng ta, và chúng đừng tiếc rẻ vài triệu đồng vàng để cho Côn-tsắc vay, là đủ để đè bẹp được chúng ta.

Nhưng điều đó đã không giúp gì cho chúng, vì ý thức cho chúng là phi nghĩa, ta là chính nghĩa đã ăn sâu vào quần chúng binh sĩ Anh bị điều đến Ác-khan-ghen-xcơ và cũng đã ăn sâu vào quần chúng binh sĩ hải quân đã từng buộc hạm đội Pháp phải rời khỏi Ô-đét-xa. Hiện giờ, chống lại chúng ta vẫn là những lực lượng hùng mạnh hơn chúng ta. Và lần này muốn giành được thắng lợi, thì phải dựa vào cái nguồn lực lượng cuối cùng. Nguồn lực lượng cuối cùng đó là quần chúng công nông, là trình độ giác ngộ và tổ chức của họ.

Hoặc là thiết lập được chính quyền vô sản có tổ chức, – công nhân tiên tiến và một bộ phận nhỏ những nông dân tiên tiến sẽ hiểu nhiệm vụ đó và sẽ tổ chức được phong trào nhân dân chung quanh họ, – như thế chúng ta sẽ giành được thắng lợi.

Hoặc là chúng ta không làm được việc đó, - như thế kẻ thù có lực lượng mạnh hơn về mặt kỹ thuật, nhất định sẽ đánh bại được chúng ta.

ĐÃ PHẢI LÀ TRẬN CUỐI CÙNG CHƯA?

Chuyên chính vô sản là một cuộc chiến tranh quyết liệt. Giai cấp vô sản đã thắng lợi trong một nước, nhưng trong phạm vi quốc tế thì vẫn yếu hơn. Giai cấp vô sản phải đoàn kết chung quanh mình toàn thể công nhân và toàn thể nông dân, làm cho họ nhận thức sâu sắc rằng trận chiến đấu chưa kết thúc. Khi chúng ta hát: "Đấu tranh này là trận cuối cùng", thì đáng tiếc rằng câu hát ấy có điểm chưa được đúng, – đáng tiếc rằng đây chưa phải là trận chiến đấu cuối cùng của chúng ta. Hoặc là các đồng chí sẽ tập hợp được công nhân và nông dân trong cuộc chiến đấu này, hoặc là các đồng chí sẽ không giành được thắng lợi.

Trong lịch sử, chưa từng có cuộc đấu tranh nào như cuộc đấu tranh mà ta đang thấy hiện nay; nhưng kể từ những thời đại đầu tiên của chế độ nô lệ đến nay, trong lịch sử đã từng nhiều lần xảy ra những cuộc chiến tranh của nông dân chống lại bọn địa chủ. Những cuộc chiến tranh như thế đã nhiều lần xảy ra, nhưng một cuộc chiến tranh của một chính quyền nhà nước chống giai cấp tư sản nước mình và chống giai cấp tư sản tất cả các nước liên hiệp với nhau, một cuộc chiến tranh như vậy thì xưa nay chưa từng có.

Chúng ta liệu có tổ chức được tầng lớp tiểu nông lại trên cơ sở phát triển lực lượng sản xuất tiểu nông hay không, có dùng chính quyền vô sản mà giúp đỡ cho sự phát triển đó được không, hay là bọn tư bản sẽ chinh phục được tầng lớp tiểu nông? Cuộc đấu tranh sẽ kết thúc như thế nào là do điều đó quyết định. Mấy mươi cuộc cách mạng trước kia đều như thế, nhưng một cuộc chiến tranh như hiện nay thì thế giới chưa từng thấy. Nhân dân chưa thể có kinh nghiệm về những cuộc chiến tranh như thế. Bản thân chúng ta phải sáng tạo ra kinh nghiệm đó; và sáng tạo ra kinh nghiệm như thế, thì chúng ta chỉ có thể dựa vào sự giác

ngộ của công nhân và nông dân. Đó là phương châm và là khó khăn lớn nhất của nhiệm vụ này.

CHÚNG TA CHỚ TRÔNG MONG CHUYỂN NGAY LÊN CHỦ NGHĨA CỘNG SẢN ĐƯỢC

Chúng ta chớ trông mong chuyển ngay lên chủ nghĩa cộng sản được. Phải lấy sự quan tâm thiết thân của cá nhân người nông dân làm cơ sở. Người ta bảo chúng ta rằng: "Sự quan tâm thiết thân của cá nhân người nông dân, đó có nghĩa là phục hồi chế độ tư hữu". Không, chúng ta chưa hề xóa bỏ quyền sở hữu tư nhân về vật phẩm tiêu dùng và về công cụ đối với nông dân bao giờ. Chúng ta đã xóa bỏ quyền tư hữu về ruộng đất, còn trước đây nông dân không có quyền tư hữu về ruộng đất, mà cũng đã kinh doanh nông nghiệp, chẳng hạn như trên mảnh ruộng đất đi thuê. Chế độ đó đã tồn tại ở rất nhiều nước. Ở đây, về mặt kinh tế, không có gì là không thể làm được. Cái khó là ở chỗ tạo ra được một sự quan tâm thiết thân của cá nhân. Cũng cần phải làm cho mỗi chuyên gia có hứng thú khiến họ thiết tha với việc phát triển sản xuất.

Chúng ta đã biết làm được điều này chưa? Chưa, chúng ta chưa biết làm! Trước đây, chúng ta nghĩ rằng việc sản xuất và phân phối có thể tiến hành theo mệnh lệnh cộng sản ở một nước mà giai cấp vô sản đã bị mất tính giai cấp. Bây giờ chúng ta cần sửa đổi đi, bởi vì nếu không, thì chúng ta không thể làm cho giai cấp vô sản thấy rõ được bước quá độ đó. Những nhiệm vụ như thế, trong lịch sử, chưa hề được đề ra bao giờ cả. Chúng ta đã thử tìm cách giải quyết nhiệm vụ ấy bằng con đường trực tiếp, có thể nói là bằng một cuộc tấn công chính diện, nhưng chúng ta đã thất bại. Trong tất cả các cuộc chiến tranh đều có những sai lầm như vậy, và người ta không coi đấy là những sự sai lầm. Một khi cuộc tấn công chính diện đã không thành công, thì bây giờ

chúng ta hãy đi đường vòng, chúng ta hãy dùng cách đánh bao vây và đánh bằng hầm hào.

NGUYÊN TẮC QUAN TÂM THIẾT THÂN CỦA CÁ NHÂN VÀ TINH THẦN TRÁCH NHIỆM

Chúng ta nói rằng phải xây dựng mọi ngành kinh tế quốc dân quan trọng trên cơ sở sự quan tâm thiết thân của cá nhân. Thảo luận thì thảo luận chung, nhưng trách nhiệm là của từng người. Vì không biết vận dụng nguyên tắc này nên cứ mỗi bước đi, chúng ta lại bị khốn đốn. Toàn bộ chính sách kinh tế mới đòi hỏi phải phân biệt hai cái đó hết sức rõ ràng, hết sức chính xác. Khi nhân dân bước vào những điều kiện kinh tế mới, họ đã thảo luận sôi nổi để xét xem làm như thế sẽ đưa đến kết quả gì, và phải xây dựng theo phương thức mới như thế nào. Không qua những cuộc thảo luận chung thì không thể bắt tay vào bất cứ việc gì, vì hàng chục, hàng trăm năm nay, nhân dân đã bị cấm đoán không được thảo luận bất cứ việc gì, mà cách mạng thì không thể phát triển được nếu không trải qua một thời kỳ mà mọi người cùng nhau thảo luận rộng rãi về tất cả mọi vấn đề.

Do đó mà nhiều điểm còn mơ hồ. Đúng là như thế, không sao tránh khỏi được; tuy nhiên cần phải nói rằng cái đó không có gì là nguy hiểm cả. Nếu chúng ta kịp thời biết phân biệt được cái gì là cần thiết cho các cuộc hội họp thảo luận và cái gì là cần thiết cho việc quản lý, thì như thế chúng ta mới nâng cao được địa vị của nước Cộng hòa xô-viết lên mức mong muốn. Đáng tiếc là chúng ta chưa biết làm như thế, và phần lớn các cuộc đại hội đều đã được tiến hành một cách rất không thực tế.

So với tất cả các nước trên thế giới thì chúng ta chiếm kỷ lục về số lượng đại hội. Không một nước cộng hòa dân chủ nào lại họp nhiều đại hội như nước ta; vả lại họ cũng không cho phép họp nhiều đại hội như thế.

Chúng ta cần nhớ rằng nước ta là một nước đã bị thiệt hại nhiều, một nước lâm vào cảnh khổ cực, cần làm cho nó biết cách hội họp như thế nào để không lẫn lộn – như tôi đã nói – những cái gì là cần thiết cho các cuộc hội họp thảo luận với những cái gì là cần thiết cho việc quản lý. Cứ việc hội họp thảo luận, nhưng quản lý thì không hề được mảy may dao động, hãy quản lý một cách kiên quyết hơn bọn tư bản trước kia. Nếu không, chúng ta sẽ không chiến thắng được bọn chúng. Chúng ta hãy nhớ rằng quản lý còn phải chặt chẽ hơn trước nữa, kiên quyết hơn trước nữa.

Trong Hồng quân, sau nhiều tháng hội họp thảo luận, kỷ luật đã không thua gì kỷ luật của quân đội cũ. Trong Hồng quân, người ta đã áp dụng những biện pháp nghiêm khắc, cứng rắn, cho đến cả xử bắn nữa, những biện pháp chưa từng thấy ngay cả ở thời chính phủ trước. Bọn tiểu tư sản viết và la ầm lên: "Kìa xem, các ông bôn-sê-vích đã thi hành xử bắn". Chúng ta cần nói rằng: "Đúng thế, chúng tôi đã thi hành xử bắn và thi hành một cách hoàn toàn tự giác".

Chúng ta cần chỉ rõ rằng: hoặc là những kẻ muốn tiêu diệt chúng ta phải bị tiêu diệt, và chúng ta cho rằng chúng phải bị tiêu diệt; như thế, nước Cộng hòa xô-viết của ta sẽ tiếp tục sống; hoặc là, trái lại, chính bọn tư bản sẽ tiếp tục sống mà nước cộng hòa sẽ bị diệt vong. Trong cái nước bị cùng khổ này, thì hoặc là những kẻ không vươn lên nổi sẽ bị diệt vong, hoặc là toàn bộ nước cộng hòa công nông sẽ bị diệt vong. Ở đây, không có và không thể có sự lựa chọn được, cũng như không thể có thứ tình cảm ủy mị nào cả. Tình cảm ủy mị cũng tội lỗi không kém gì sự hèn nhát trong chiến tranh. Hiện giờ, ai vi phạm trật tự, kỷ luật, thì người đó để cho kẻ địch lọt vào hàng ngũ của mình.

Cho nên tôi nói rằng chính sách kinh tế mới cũng có ý nghĩa về mặt giáo dục nữa. Ở đây, các đồng chí bàn xem nên dạy dỗ như thế nào. Các đồng chí phải làm sao đi đến chỗ để nói được rằng ở nước ta không còn có chỗ cho những

người không chịu học tập đến nơi đến chốn. Chỉ khi nào đến chủ nghĩa cộng sản thì việc học tập sẽ dễ dàng hơn. Nhưng hiện giờ tôi xin nói rằng, việc học tập không thể không gay go gian khổ, dưới sự uy hiếp của nạn diệt vong.

CHÚNG TA CÓ BIẾT CÁCH LÀM VIỆC CHO CHÍNH CHÚNG TA ĐƯỢC KHÔNG?

Trước kia, trong quân đội, chúng ta có những kẻ đào ngũ và trên mặt trận lao động cũng thế: vì trước kia đồng chí làm việc cho bọn tư bản, cho bọn bóc lột, cho nên đồng chí làm việc không tốt, cái đó cũng dễ hiểu, nhưng bây giờ đồng chí làm việc cho chính mình, cho chính quyền công nông. Hãy nhớ rằng câu hỏi mà hiện nay cần phải giải đáp dứt khoát là: chúng ta có biết cách làm việc cho chính chúng ta được không? Nếu không – tôi xin nhắc lại – nước cộng hòa của ta sẽ bị diệt vong. Và chúng ta nói, cũng như chúng ta đã từng nói trong quân đội: tất cả những kẻ nào muốn tiêu diệt chúng ta đều phải bị tiêu diệt và ở đó chúng ta sẽ áp dụng những hình phạt kỷ luật hết sức nghiêm khắc, như thế, chúng ta sẽ cứu vãn được đất nước, và nước cộng hòa của ta sẽ sống còn.

Đường lối của chúng ta phải là như vậy đó; đấy là lẽ vì sao (ngoài nhiều lẽ khác nữa) chúng ta cần phải có chính sách kinh tế mới.

Tất cả các đồng chí đều phải làm kinh tế. Bên cạnh các đồng chí sẽ có các nhà tư bản, cũng sẽ có các nhà tư bản nước ngoài, những người được tô nhượng và những nhà trưng thầu; họ sẽ quơ của các đồng chí những món lợi nhuận lên tới hàng trăm phần trăm; họ sẽ làm giàu bên cạnh các đồng chí. Cứ để cho họ làm giàu; còn các đồng chí thì sẽ học được ở bọn họ cách quản lý kinh tế, chỉ có như thế, các đồng chí mới xây dựng được nước cộng hòa cộng sản chủ nghĩa. Đứng về mặt cần thiết phải học tập thật nhanh mà

xét, thì mọi sự lơ là đều là tội lỗi rất nặng. Cho nên cần lao vào khoa học đó, một khoa học thật khó khăn, gian khổ và đôi khi còn khắc nghiệt nữa, vì không như thế thì không có con đường nào thoát cả.

Các đồng chí cần nhớ rằng đất nước xô-viết chúng ta bị lâm vào cảnh cùng khổ sau bao nhiêu năm chịu đựng gian khổ, mà xung quanh nước ta lại không phải là một nước Pháp xã hội chủ nghĩa và một nước Anh xã hội chủ nghĩa sẽ đem kỹ thuật hiện đại và công nghiệp hiện đại của họ ra để giúp chúng ta đâu. Không! Chúng ta cần nhớ rằng hiện này toàn bộ nền kỹ thuật hiện đại của họ và toàn bộ nền công nghiệp hiện đại của họ đều nằm trong tay bọn tư bản đang hoạt động chống chúng ta.

Chúng ta cần nhớ rằng chúng ta phải đem hết sức mình vào trong lao động hàng ngày, nếu không chúng ta sẽ không tránh khỏi bị diệt vong.

Do tình thế hiện nay, toàn thế giới đều phát triển nhanh hơn chúng ta. Trong khi phát triển thì đồng thời thế giới tư bản dốc toàn lực để chống lại chúng ta. Vấn đề đặt ra là như vậy đấy! Đó là lẽ vì sao cần đặc biệt chú ý đến cuộc đấu tranh này.

Vì trình độ văn hóa của chúng ta thấp kém, chúng ta không thể tiêu diệt chủ nghĩa tư bản bằng một cuộc tấn công chính diện được. Nếu trình độ văn hóa của ta không phải như thế này, thì chúng ta có thể giải quyết được nhiệm vụ đó một cách trực tiếp hơn, và có lẽ các nước khác sẽ giải quyết như vậy, khi mà mai đây giờ kiến thiết nước cộng hòa cộng sản chủ nghĩa của họ sẽ điểm. Nhưng chúng ta không thể giải quyết vấn đề bằng con đường thẳng được.

Nhà nước phải học cách buôn bán để sao cho công nghiệp thỏa mãn được nông dân, còn nông dân thì nhờ có thương nghiệp mà thỏa mãn được nhu cầu của mình. Phải tổ chức như thế nào để mỗi người lao động đem được hết sức mình ra củng cố nhà nước công nông. Chỉ có như thế mới có thể xây dựng được một nền đại công nghiệp.

Phải làm cho ý thức này ăn sâu vào trong quần chúng, và không những làm cho nó ăn sâu vào quần chúng, mà còn phải làm cho nó được củng cố thêm bằng những hành động thực tiễn nữa. Tôi cho rằng nhiệm vụ của Tổng cục giáo dục chính trị chính là phải xuất phát từ chỗ đó. Sau mỗi lần có cách mạng sâu sắc về chính trị, nhân dân cần có nhiều thời gian để hiểu được cuộc cách mạng ấy. Và ở đây một câu hỏi được đặt ra: nhân dân đã nhận thức rõ những bài học đã dạy cho họ chưa? Rất đáng tiếc, ta có thể trả lời rằng chưa. Nếu như họ đã lĩnh hội được những bài học ấy, thì chúng ta có lẽ sẽ xây dựng được nền đại công nghiệp nhanh hơn nhiều, và bằng những con đường ngắn hơn nhiều.

Sau khi đã hoàn thành cuộc cách mạng chính trị lớn nhất chưa từng thấy trên thế giới, thì những nhiệm vụ khác lại đặt ra cho chúng ta, những nhiệm vụ về văn hóa mà người ta có thể gọi là "những công việc cỏn con". Cuộc cách mạng chính trị đó, ta cần tiêu hóa được nó, cần làm cho quần chúng nhân dân có thể hiểu được nó, làm sao cho nó không dừng ở chỗ chỉ là một bản tuyên ngôn thôi.

NHỮNG PHƯƠNG PHÁP ĐÃ LỖI THỜI

Trước kia, những tuyên bố, tuyên cáo, tuyên ngôn và sắc lệnh như thế là cần thiết. Những thứ ấy, chúng ta đã có đủ rồi. Trước kia, như thế là cần thiết để chỉ cho nhân dân thấy chúng ta muốn xây dựng như thế nào và xây dựng cái gì, những cái gì mới mẻ, xưa nay chưa từng thấy. Nhưng liệu có thể cứ tiếp tục chỉ mãi cho nhân dân thấy chúng ta muốn xây dựng cái gì được không? Không thể được! Như thế, người công nhân chất phác nhất cũng sẽ cười chúng ta. Anh ta sẽ nói: "Tại sao anh cứ nói mãi là anh muốn xây dựng như thế nào; hãy cho chúng tôi thấy cụ thể là anh biết cách xây dựng như thế nào, thì hơn. Nếu anh không biết

xây dựng, thì chúng ta sẽ không thể cùng đi với nhau được, anh hãy đi đi cho rảnh!". Và anh ta nói như thế là đúng.

Cái thời kỳ cần phải bày tỏ những nhiệm vụ chính trị lớn lao nay đã qua rồi, và đã đến lúc cần phải thực hiện những nhiệm vụ ấy trong thực tiễn. Hiện giờ, trước mắt chúng ta là những nhiệm vụ văn hóa; cần phải lĩnh hội kinh nghiệm chính trị, cần phải áp dụng và có thể áp dụng được kinh nghiệm đó. Hoặc là tất cả những thành tựu về mặt chính trị của Chính quyền xô-viết sẽ tiêu tan mất, hoặc là phải làm cho những thành tựu ấy đứng vững trên một cơ sở kinh tế. Cơ sở này hiện nay chưa có. Đấy chính là công việc mà chúng ta cần bắt tay vào làm.

Nâng cao trình độ văn hóa là một trong những nhiệm vụ bức thiết nhất. Và đó chính là nhiệm vụ của ban giáo dục chính trị, nếu nó biết làm tròn nhiệm vụ "giáo dục chính trị" như là cái tên mà ban đó đã tự đặt cho mình. Tự đặt cho mình một cái tên thì không có gì là khó, song hãy xét xem việc thực hiện nhiệm vụ ấy như thế nào? Mong rằng sau đại hội này, chúng ta sẽ có những tài liệu chính xác về vấn đề đó. Ủy ban xóa nạn mù chữ đã được thiết lập ngày 19 tháng bảy 1920. Trước khi đến đại hội này, tôi đã cố ý đọc bản sắc lệnh về việc thiết lập ủy ban đó. Ủy ban xóa nạn mù chữ toàn Nga... Hơn nữa, lại là Ủy ban đặc biệt về xóa nạn mù chữ. Mong rằng sau đại hội này, chúng ta sẽ có được những số liệu cho thấy rằng về mặt này người ta đã làm được những gì và trong bao nhiêu tỉnh, và mong rằng chúng ta sẽ nhận được một báo cáo chính xác. Nhưng chính cái việc cần phải thành lập một Ủy ban đặc biệt về xóa nạn mù chữ cũng chứng tỏ rằng chúng ta là những người (nói như thế nào cho dễ nghe hơn nhỉ?) có thể nói là nửa dã man; vì trong một nước không có những người nửa dã man, mà lại thành lập một Ủy ban có ý xóa nạn mù chữ thì thật đáng xấu hổ, – ở một nước như vậy, người ta xóa nạn mù chữ ở các trường học. Các nước đó có những trường

học hẳn hoi và người ta dạy ngay ở những trường đó. Dạy gì? Trước hết là dạy cho biết đọc, biết viết. Nhưng nếu cái nhiệm vụ sơ đẳng đó chưa làm xong, mà lại đi bàn đến chính sách kinh tế mới thì thật đáng tức cười.

ĐIỀU KỲ DIỆU LỚN NHẤT

Bàn đến chính sách mới ở đây làm gì? Nếu như chúng ta phải dùng đến những biện pháp đặc biệt để xóa bỏ nạn mù chữ, thì cầu trời hãy để cho chúng ta giữ chính sách cũ đã. Điều ấy thật rõ ràng. Nhưng còn rõ ràng hơn nữa là chúng ta đã làm được những điều kỳ diệu về mặt quân sự và về các mặt khác. Trong số những điều kỳ diệu đó, tôi nghĩ rằng có lẽ điều kỳ diệu lớn nhất sẽ là thanh toán hoàn toàn chính ngay cái Ủy ban xóa nạn mù chữ đi. Và đừng có những đề án muốn tách rời nó với Bộ dân ủy giáo dục nữa, như tôi đã nghe nói đến ở đây. Nếu quả thật như vậy, nếu các đồng chí suy nghĩ một chút về điều này, thì các đồng chí sẽ đồng ý là có lẽ phải thành lập một ban đặc biệt để thanh toán một số đề án tồi.

Không phải chỉ có thế thôi. Chỉ xóa bỏ nạn mù chữ không thôi vẫn chưa đủ, còn phải xây dựng nền kinh tế xô-viết; nhưng muốn thế, mà chỉ có biết đọc, biết viết không thôi, thì không đủ. Chúng ta còn phải nâng cao trình độ văn hóa lên thật nhiều. Phải làm cho người ta thực tế dùng được cái khả năng biết đọc, biết viết của mình, phải làm cho họ có cái để đọc, có báo chí và những sách tuyên truyền nhỏ; những thứ đó phải được phân phối thích đáng và đến tận tay nhân dân, đừng rơi vãi dọc đường, đến nỗi chỉ còn không đầy nửa số báo chí và sách nhỏ đó để đọc thôi, còn thì các văn phòng dùng làm việc gì đó không biết nữa, và đến tay nhân dân có lẽ chưa được phần tư. Chúng ta phải biết sử dụng số của cải nghèo nàn ít ỏi mà chúng ta có.

Cho nên nhân dịp chính sách kinh tế mới, ta cần tuyên truyền không biết mệt mỏi tư tưởng sau đây: việc giáo dục

chính trị đòi hỏi chúng ta, dù thế nào đi nữa, cũng phải nâng cao trình độ văn hóa lên. Cần làm sao cho cái khả năng biết đọc, biết viết được dùng để nâng cao trình độ văn hóa, làm sao cho nông dân có thể vận dụng khả năng biết đọc, biết viết đó để cải thiện kinh tế của mình và nhà nước của mình.

Pháp luật xô-viết rất tốt, vì những pháp luật này đã đem lại cho mọi người cái khả năng đấu tranh chống bệnh quan liêu và bệnh lề mề, cái khả năng mà ở bất cứ một nước tư bản nào, công nhân và nông dân cũng đều không có. Thế nhưng có ai sử dụng khả năng đó không? Hầu như không có một ai! Không những nông dân, mà chính cả một số rất lớn đảng viên cộng sản cũng không biết dùng pháp luật xô-viết để đấu tranh chống bệnh lề mề và bệnh quan liêu, hoặc ngay cả cái hiện tượng thật sự điển hình của nước Nga là nạn hối lộ. Cái gì ngăn cản cuộc đấu tranh chống hiện tượng ấy? Pháp luật của ta ư? Việc tuyên truyền của ta ư? Trái lại! Pháp luật thì người ta đã thảo ra nhiều và thừa nữa là khác! Vậy vì sao cuộc đấu tranh ấy không có kết quả? Vì cuộc đấu tranh ấy không thể chỉ độc có dựa vào tuyên truyền mà được; chỉ khi nào được bản thân quần chúng nhân dân giúp đỡ thì cuộc đấu tranh ấy mới có thể hoàn thành được. Đảng viên cộng sản chúng ta, ít ra có đến một nửa, không biết đấu tranh, đấy là chưa nói tới những người cản trở cuộc đấu tranh. Thật vậy 99% trong số các đồng chí là đảng viên cộng sản, nên các đồng chí đều biết rằng đối với hạng đảng viên cộng sản đó, hiện giờ chúng ta đang thi hành những biện pháp mà Ủy ban thanh đảng đang làm, và hy vọng là sẽ thanh trừ ra khỏi đảng ta 10 vạn người. Có những người nói sẽ thanh trừ 20 vạn người, và những người đó làm tôi lại càng mừng hơn nữa.

Tôi rất mong chúng ta có thể đuổi ra khỏi đảng từ 10 vạn đến 20 vạn người đã len lỏi vào đảng và đã không những không biết đấu tranh chống bệnh giấy tờ cùng nạn hối lộ, mà còn cản trở cuộc đấu tranh này nữa.

NHIỆM VỤ CỦA NHỮNG NGƯỜI LÀM CÔNG TÁC GIÁO DỤC CHÍNH TRỊ

Thanh trừ ra khỏi đảng ta 10 hay 20 vạn người là một việc có ích, nhưng đó chỉ là một phần nhỏ trong công tác chúng ta phải làm mà thôi. Những người làm công tác giáo dục chính trị phải hướng toàn bộ công tác của mình vào mục đích ấy. Chống nạn mù chữ là cần, nhưng chỉ biết đọc, biết viết không thôi vẫn chưa đủ, cần phải có một nền văn hóa để giáo dục người ta chống bệnh giấy tờ và nạn hối lộ nữa. Đó là một cái ung nhọt mà người ta không thể dùng một thắng lợi quân sự và một cải cách chính trị nào để chữa khỏi được. Trên thực chất không thể dùng những thắng lợi quân sự và những cải cách chính trị để chữa khỏi cái ung nhọt ấy mà chỉ có nâng cao trình độ văn hóa lên mới có thể chữa khỏi được. Và nhiệm vụ này, chính là của những người làm công tác giáo dục chính trị.

Những người làm công tác giáo dục chính trị cần hiểu nhiệm vụ của mình không phải theo kiểu những viên chức, như ta vẫn rất thường thấy, khi người ta thảo luận về vấn đề xét xem có nên đưa một đại biểu của ban giáo dục chính trị tỉnh tham gia hội đồng kinh tế tỉnh được không[83]? Xin lỗi các đồng chí, không nên đưa các đồng chí tham gia vào đâu cả, mà các đồng chí chỉ nên hoàn thành nhiệm vụ của mình với tư cách là những công dân bình thường thôi. Khi các đồng chí là viên chức, các đồng chí sẽ trở thành quan liêu; nhưng nếu các đồng chí liên hệ với nhân dân và giáo dục chính trị cho họ, thì kinh nghiệm sẽ chỉ cho các đồng chí thấy rằng: trong nhân dân đã được giáo dục chính trị thì không thể có nạn hối lộ, nhưng ở nước ta hiện nay, nơi nào cũng có hối lộ. Người ta sẽ hỏi các đồng chí: muốn tiêu diệt nạn hối lộ, muốn làm cho một người nào đó trong ban chấp hành các Xô-viết không ăn hối lộ, thì phải làm gì? Bảo cho chúng tôi biết với. Và nếu các nhà giáo dục chính trị trả

lời rằng: "Đó không phải là việc của chúng tôi", "Về vấn đề này ở nước chúng ta đã xuất bản những tập sách nhỏ và những bản thông cáo", thì nhân dân sẽ bảo các đồng chí: "Các anh thật là những đảng viên xấu: đành rằng đó không phải là việc của các anh, đó là việc của Ban thanh tra công nông, nhưng chính các anh cũng là đảng viên kia mà". Các đồng chí đã chọn lấy danh hiệu là những nhà giáo dục chính trị. Khi các đồng chí tự đặt cho mình cái tên này, người ta đã nói trước với các đồng chí là đừng quá huyênh hoang với danh hiệu này, nên lấy một danh hiệu khiêm tốn hơn. Nhưng các đồng chí đã muốn lấy danh hiệu là những nhà giáo dục chính trị; mà cái danh hiệu ấy lại mang rất nhiều nội dung. Thật vậy, các đồng chí đã không tự gọi mình là những người dạy a, b, c cho nhân dân, mà đã lấy danh hiệu là nhà giáo dục chính trị. Người ta có thể bảo các đồng chí: "Dạy cho nhân dân biết đọc, biết viết, biết tiến hành cuộc vận động kinh tế là rất tốt; tất cả những cái đó rất tốt, nhưng đó không phải là giáo dục chính trị, vì giáo dục chính trị có nghĩa là đúc kết tất cả mọi thứ".

Việc tuyên truyền chống sự dã man và chống những cái ung nhọt như nạn hối lộ, thì chúng ta đang tiến hành, và tôi mong rằng các đồng chí cũng tiến hành; nhưng giáo dục chính trị không phải chỉ dừng lại ở công tác tuyên truyền này, nó có nghĩa là những kết quả thực tiễn, nó có nghĩa là: chỉ dẫn cho nhân dân làm thế nào để đạt được mục đích ấy và chỉ cho người khác thấy những tấm gương đó, không phải với tư cách là những ủy viên ban chấp hành các Xô-viết, mà với tư cách người công dân bình thường, vì đã được giáo dục về chính trị hơn những người khác, nên không những chỉ biết trách cứ mọi chứng quan liêu lề mề – chứng này ở ta rất phổ biến – mà còn biết chỉ rõ cách làm thế nào để thực sự khắc phục được chứng bệnh này. Đó là một nghệ thuật rất khó; nếu không nâng cao văn hóa một cách rộng khắp, nếu không làm cho quần chúng công nông có

trình độ văn hóa cao hơn hiện giờ thì không thể đạt được nghệ thuật đó! Và chính về nhiệm vụ đó mà tôi muốn đặc biệt lưu ý Tổng cục giáo dục chính trị.

Tôi xin tóm tắt tất cả những điều nói trên và rút ra những kết luận thực tiễn về những nhiệm vụ đang được đặt ra trước những người làm công tác giáo dục chính trị ở các tỉnh.

BA KẺ THÙ CHÍNH

Theo tôi, hiện giờ có ba kẻ thù chính đang đứng trước mỗi người, bất kể người đó làm việc gì, ở cương vị nào, và trước mỗi người làm công tác giáo dục chính trị, nếu người đó là một đảng viên cộng sản (mà đại đa số những người làm công tác giáo dục chính trị đều là đảng viên). Trước mặt họ, ba kẻ thù chính ấy là: kẻ thù thứ nhất – tính kiêu ngạo cộng sản chủ nghĩa; kẻ thù thứ hai – nạn mù chữ; kẻ thù thứ ba – nạn hối lộ.

KẺ THÙ THỨ NHẤT – TÍNH KIÊU NGẠO CỘNG SẢN CHỦ NGHĨA

Tính kiêu ngạo cộng sản chủ nghĩa, có nghĩa là một người ở trong đảng cộng sản, và chưa bị thanh trừ ra khỏi đảng, tưởng rằng chỉ bằng những pháp lệnh cộng sản là có thể giải quyết được tất cả mọi nhiệm vụ của mình. Khi họ là đảng viên một đảng chấp chính và là nhân viên công tác ở một cơ quan nhà nước nào đó, thì trên cơ sở đó họ nghĩ rằng điều đó làm cho họ có thể nói đến những kết quả của công tác giáo dục chính trị. Hoàn toàn không phải thế! Đấy chỉ là tính kiêu ngạo cộng sản chủ nghĩa mà thôi. Học tập làm công tác giáo dục chính trị, vấn đề là ở đấy, nhưng chúng ta chưa học được điều đó, và chúng ta còn chưa có một phương pháp đúng đắn để làm công tác đó.

KẺ THÙ THỨ HAI – NẠN MÙ CHỮ

Về kẻ thù thứ hai – nạn mù chữ – tôi có thể nói rằng chừng nào ở nước ta còn có một hiện tượng như nạn mù chữ, thì rất khó có thể nói đến giáo dục chính trị. Đó không phải là một nhiệm vụ chính trị, đó là một điều kiện mà nếu thiếu, thì không thể nói đến chính trị được. Một người không biết chữ là người đứng ngoài chính trị; trước hết phải dạy a, b, c cho họ đã. Không thế, thì không thể có chính trị; không thế, thì chỉ có những tin đồn đại, những chuyện nhảm nhí, những chuyện hoang đường, những thiên kiến, chứ không phải là chính trị.

KẺ THÙ THỨ BA – NẠN HỐI LỘ

Cuối cùng, nếu còn có một hiện tượng như nạn hối lộ, nếu còn có thể hối lộ được, thì cũng không thể nói đến chính trị được. Trong trường hợp này, thậm chí cũng không thể nói đến làm chính trị được, vì mọi biện pháp đều sẽ lơ lửng trên không trung, sẽ hoàn toàn không mang lại kết quả gì cả. Một đạo luật chỉ có thể đưa đến kết quả xấu hơn, nếu trên thực tiễn nó được đem áp dụng trong điều kiện nạn hối lộ còn được dung thứ và đang thịnh hành. Trong những điều kiện đó, không thể làm được một thứ chính trị nào hết; người ta không có cái điều kiện cơ bản để có thể làm chính trị được. Để có thể phác họa cho nhân dân thấy những nhiệm vụ chính trị của chúng ta, để có thể nói với quần chúng nhân dân: "Đó là những nhiệm vụ mà chúng ta phải tiến tới" (mà chính đó lại là điều lẽ ra chúng ta phải làm!), thì cần hiểu rằng phải nâng cao trình độ văn hóa của quần chúng lên. Ta phải đạt tới trình độ văn hóa cần thiết đó. Nếu không thì không thể thật sự thực hiện những nhiệm vụ của chúng ta được.

SỰ KHÁC NHAU GIỮA NHIỆM VỤ QUÂN SỰ VÀ NHIỆM VỤ VĂN HÓA

Nhiệm vụ văn hóa không thể thực hiện nhanh được như nhiệm vụ chính trị và nhiệm vụ quân sự. Cần hiểu rằng hiện giờ điều kiện tiến lên không giống như trước kia. Trong một thời kỳ khủng hoảng gay gắt, trong vòng vài tuần có thể giành được thắng lợi về chính trị. Trong một cuộc chiến tranh, trong vài tháng có thể giành được thắng lợi, nhưng trong lĩnh vực văn hóa thì trong thời gian như thế, không thể giành được thắng lợi; vì do chính ngay bản chất của sự việc, nên cần phải một thời gian dài hơn, và phải thích ứng với thời gian dài hơn đó, phải tính toán công việc của mình, phải tỏ ra hết sức kiên quyết, bền bỉ và có hệ thống. Không có những đức tính đó, thì ngay việc giáo dục chính trị cũng không thể làm được. Và chỉ có căn cứ vào việc cải thiện về kinh tế, mới có thể đánh giá được những kết quả của việc giáo dục chính trị. Không những chúng ta cần tiêu diệt nạn mù chữ, tiêu diệt nạn hối lộ đang tồn tại trên mảnh đất của nạn mù chữ, mà còn cần làm cho việc tuyên truyền của ta, những sách giáo khoa của ta và những cuốn sách nhỏ của ta được nhân dân thực sự hấp thụ, và kết quả của công tác đó phải là việc cải thiện nền kinh tế quốc dân.

Đấy là những nhiệm vụ của Ban giáo dục chính trị nhân có chính sách kinh tế mới của chúng ta và tôi mong rằng, nhờ đại hội của chúng ta, chúng ta sẽ thu được thắng lợi lớn hơn về mặt này.

"Đại hội II toàn Nga các ban giáo dục chính trị. Bản tin của đại hội", số 2, ngày 19 tháng Mười 1921

Theo đúng những bản in thử của bản tin do Lê-nin sửa chữa